

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра спорту і спортивних ігор

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми: “ВИКОРИСТАННЯ РУХЛИВИХ ТА СПОРТИВНИХ ІГОР У
ПРИТУЛКУ З МЕТОЮ ПСИХОФІЗИЧНОЇ
КОРЕКЦІЇ СТАНУ ДІТЕЙ”

Виконав: студент 2 курсу, групи FK1-M20
спеціальності 014 Середня освіта
(Фізична культура)

Василишин Дмитро Володимирович

Керівник: Зубаль М.В., кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент

Рецензент: Зданюк В.В., кандидат педагогічних
наук, доцент кафедри фізичної реабілітації та
медико-біологічних основ фізичного виховання

Кам'янець-Подільський – 2021 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЗНАЧЕННЯ РУХЛИВИХ І СПОРТИВНИХ ІГОР У ФОРМУВАННІ ГАРМОНІЙНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	7
1.1. Фізичне виховання дітей у притулку.....	16
1.2. Значення рухливих ігор у фізичному і психічному розвитку дитини..	18
1.3. Вікові особливості фізіологічних функцій і систем.....	23
1.4. Особливості методики розвитку фізичних якостей в дітей.....	25
1.5. Психічні особливості розвитку молодших школярів.....	29
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	34
2.1. Методи дослідження.....	34
2.2. Організація дослідження.....	37
РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ РУХЛИВИХ ІГОР НА ПОКАЗНИКИ ФІЗИЧНОГО І ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ У ПРИТУЛКУ.....	38
3.1. Особливості організації процесу фізичного виховання дітей у притулку.....	38
3.2. Показники фізичного розвитку дітей, що перебувають у притулку.....	40
3.3. Функціональні показники дітей.....	41
3.4. Показники фізичної підготовленості дітей.....	43
3.5. Показники психічного розвитку.....	43
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	48
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55
ДОДАТКИ.....	62

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасне українське суспільство характеризується, як суспільство, яке знаходиться у ситуації радикальної соціальної трансформації [35, с. 100-110]. При цьому найбільш страждають незахищені верстви населення, для яких спорт був і залишається єдиним засобом соціальної адаптації, життєвого самовизначення та самореалізації. Криза найважливіших соціальних інститутів (сім'ї, школи, системи охорони здоров'я) насамперед впливає на неповнолітніх. Наслідком соціальних змін є збільшення кількості дітей та підлітків, залишених наодинці зі своїми проблемами. На сьогодні ці проблеми є досить актуальними та маловивченими.

Сучасний рівень безпритульності свідчить про становище злочинності та інших девіантних відхилень у суспільстві майбутнього. Тільки протягом останніх п'яти років значно чисельно зросла група ризику серед дітей і підлітків, що зумовило підвищення на 63 % кількості неповнолітніх, притягнутих до кримінальної відповідальності [32, с.32-44; 35, с.23-28]. Майже кожен десятий злочин в Україні вчиняється неповнолітніми, що вживають наркотики та зловживають токсичними речовинами [32,с.33-38; 35, с.28-32].

Одним з основних заходів, передбачених Цільовою Комплексною Програмою "Фізичне виховання – здоров'я нації" є залучення до занять фізичною культурою і спортом дітей-сиріт, дітей-інвалідів, дітей із малозабезпечених сімей тощо [67, с. 67-69].

Одним із завдань реформування освіти в українській державі є "становлення морального і фізичного здоров'я дитини". Пріоритетним напрямком реформування освіти є: "забезпечення у кожному навчально-виховному закладі відповідних умов для навчання і виховання фізично та психічно здорової особи: запобігання пияцтву, наркоманії, токсикоманії, насильству, що негативно позначається як на здоров'ї людини, так і на суспільному здоров'ї" [67, с. 72-77].

Одним зі стратегічних завдань [35, с. 44-46] реформування змісту освіти є сприяння фізичному, психічному здоров'ю молоді, врахування потреб індивідуальної корекційно-компенсаційної спрямованості навчання і виховання дітей з вадами і відхиленнями в психофізичному розвитку.

Пріоритетним напрямком реформування загальної середньої освіти є вдосконалення освіти дітей з вадами психофізичного розвитку у системі закладів суспільного виховання, забезпечення їх повноцінної життєдіяльності, соціального захисту, умов для максимальної психологічної та соціально-трудової реабілітації [32, с. 88-89; 66, с. 100-102; 67, с.48-51].

Доцільність використання засобів і методів фізичного виховання в профілактичній роботі з дітьми групи соціального ризику обумовлена накопиченням великих теоретичних і експериментальних даних про потенціал фізичної культури в цьому процесі, як однієї з ефективних форм організації дозвілля молоді, відволікання їх від кримінального середовища [40, с. 28-31]. Найефективнішим шляхом попередження злочинності, зниження кількості існуючих або потенційних правопорушень, вважають залучення дітей і підлітків до соціально значимих видів діяльності у тому числі до занять фізичною культурою і спортом [57, с.32-34].

На сучасному етапі розвитку науки йде інтенсивний пошук ефективних методик для психокорекції засобами фізичного виховання. Так, за останні роки виявлена можливість попередження асоціальної поведінки учнів в умовах навчального процесу; в умовах діяльності трудових і спортивних таборів, у процесі занять різними видами спорту [47, с.65-66; 59, с. 45-48; 79, с. 118-122]. Вивчався вплив спеціально підібраних фізичних вправ на корекцію особистих якостей важких підлітків [41, с. 98-101].

Рідше дослідники зверталися до питання профілактики правопорушень серед неповнолітніх в умовах діяльності підліткових спортивно-оздоровчих клубів. Практично цілком відсутні дослідження, присвячені вивченню впливу різних засобів, форм і способів проведення дозвілля на корекцію

психофізичного стану, становлення соціально-педагогічного статусу дезадаптованих дітей, різноманітними видами і засобами фізичного виховання та спорту. Відсутні наукові розробки виховання засобами спорту і фізичної культури для дітей в умовах притулку. Тому проведені нами дослідження є актуальними і своєчасними.

Мета дослідження – вдосконалення процесу фізичного виховання дітей у притулку.

Об'єктом нашого дослідження був процес фізичного виховання в даному закладі.

Предметом дослідження є показники фізичної підготованості, психічні, соматичні, фізіологічні показники підлітків, що перебувають у притулку.

В процесі дослідження вирішувались наступні **завдання**:

1. Зроблений аналіз літературних джерел з порушеної проблеми.
2. Досліджено показники фізичної підготованості, окремі показники психічних процесів, соматичні і фізіологічні показники дітей, що перебувають у притулку.
3. Розроблені методичні рекомендації для корекції психофізичного стану дітей засобами фізичного виховання в умовах притулку, з урахуванням особливостей контингенту.

Ми використали наступні **методи дослідження**: теоретичні, педагогічні та медико-біологічні дослідження, педагогічний експеримент, тестування, антропометрія, функціональні (пульсометрія, динамометрія, спірометрія), психофізіологічні обстеження (дослідження психічних процесів), методи математичної статистики.

Нами зроблена спроба внести корекцію в психофізичний стан молодших школярів. Доповнені відомості про показники фізичної підготованості, психічні, соматичні, фізіологічні показники підлітків, що перебувають у притулку.

Практична значущість даного дослідження полягає у покращенні психічних, соматичних, фізіологічних показників дітей в результаті впровадження методики у навчально-виховний процес притулку.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський, 5-6 жовтня 2021 року) і висвітлені в одній науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 63 сторінках, з яких 53 основного тексту. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, практичних рекомендацій, висновків, 2 таблиць, 2 рисунків, додатків і списку 74 використаних літературних джерел.

ВИСНОВКИ

1. Проаналізувавши літературні джерела, ми побачили, що на сьогоднішній день проблему перевиховання педагогічно занедбаних дітей засобами фізичної культури вивчено недостатньо. В основному досліджено вплив фізичної культури на психічні процеси важких підлітків в умовах спортивної секції і розроблені педагогічні вимоги до цих занять. Зазначу, що фахівці в основному працюють з підлітковим контингентом, тому для підлітків більше наукових розробок. Проблеми нашого контингенту, зокрема психічні, малодослідженні і ними займались подружжя Барташнікових, з дітьми, в яких є інтелектуальні та творчі здібності, але вони нерозвинуті.

Недосліженими залишились проблеми фізвиховання дітей в притулках. Це пов'язано з тим, що раніше такі заклади мали дещо іншу функції. На сьогодні ці заклади намагаються по можливості повернути дитину в лоно сім'ї і працюють з батьками, або ж полегшити перехід дитини з вуличного середовища в умови інтернату – своєрідний буфер.

2. Показники фізіологічного розвитку дітей, що перебувають у притулку, не мають відмінностей у порівнянні з величинами, встановленими іншими авторами. Проте показники частоти серцевого скорочення обстежуваних нами дітьми є на 15-23 % менші за норми.

Показники артеріального тиску завищені через поганий фізичний розвиток та зловживанням тютюнопалінням. За Апанасенком рівень соматичного здоров'я оцінюється як “нижче середнього” та “низький” для дітей відповідно 7-8-річних та 6-річних. Середній рівень соматичного здоров'я.

3. Фізична підготовленість, як і у більшості на сьогодні дітей, знаходиться на середньому та нижче середнього рівні. Показники якостей, в яких даний вік є синзитивним періодом оцінюються на оцінку “добре”.

Показники розвитку фізіологічного, фізичного соматичного розвитку не мають суттєвих відмінностей.

4. Основна особливість дітей в притулку полягає у психічному розвитку, зокрема в стані психічних процесів. Ці процеси погіршені не через зрушення в нервовій системі, а через занедбаність зі сторони батьків та вчителів і негативний вплив “вуличного середовища”. Взагалі, цією проблемою займаються психологи, але для дітей всі завдання найкраще сприймаються у вигляді гри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук Н.В., Лесів А.Д., Механошин С.О. Рухливі ігри та естафети у фізичному вихованні молодших школярів. Тернопіль: "Підручники та посібники", 2008. С. 23-29.
2. Апанасенко Г.Л., Попова Л.А. Медицинская валеология. К.: Здоровья, 2003. 243с.
3. Апансенко Г.Л. Физическое развитие детей и подростков. К.: Здоровье, 2005. 80 с.
4. Бальсевич В.К. Физкультура для всех и для каждого. М.: ФиС, 2008. 208 с.
5. Бальсевич В.К., Запорожанов В.А. Физическая активность человека. К.: Здоровье, 2007. 224 с.
6. Барташніков О.О. Інтелектуальна ігротека: Тренування інтелектуальних і творчих здібностей дітей 6 років: методичний посібник. К.: Основи, 2006. 89с., іл.
7. Батурина Е.Г. Сборник игр к «программе воспитания в детском саду». М.: Просвещение, 2004. 120 с.
8. Бауер О.П. Рухливі ігри. Теорія та методика фізичної культури дошкільнят: навчальний посібник для студентів. [Під ред. С.О. Філіповій, Г.Н. Пономарьова]. СПб.: ВВМ, 2004. С.331-332.
9. Боберський І. Рухливі ігри та забави. Ковель, 2004. 64 с.
10. Брехман И.И. Валеология. 2-е изд., доп., перераб. Наука о здоровье. М.: ФиС, 2010. 208с., ил. (Наука – здоровью).
11. Вединяпина В.А. Компоненты психического развития ребенка. Советская педагогика. 2011. № 11. С.25-29.
12. Велитченко В.К. Фізкультура для ослаблених дітей. К.: Просвіта, 1989. 86с.
13. Вільчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей

дошкільного віку. Львів: ВАТЛ, 2008. С. 45-49.

14. Вильчковский Э.С. Развитие двигательной функции у детей. К.: Здоровье, 1983. 208с.

15. Войтенко В.П. Здоровье здоровых: Введение в санологию. К.: Здоровье, 2011. 245 с.

16. Волчок И.П. Подвижные игры младших школьников. Минск: Полымя, 2018. 72 с., ил.

17. Вольчинський А.Я. Педагогічні умови застосування національних рухливих ігор у системі фізичного виховання дітей 5-6 років. Луцьк, 2018. 16 с.

18. Воробей Г.В. Народні ігри та забави у фізичному загартуванні молодших школярів різних етнографічних груп Прикарпатського краю. К., 2007. 16 с.

19. Геращенко И. Детская психика и поведение ребенка – важный показатель социального показателя общества. Воспитание школьников. 1991. №6. С. 7-8.

20. Глазирина Л.Д., Овсянкин В.А. Методика фізичного дітей дошкільного віку. М.: Владос, 2000. 262 с.

21. Гуска М.Б., Зубаль М.В., Гуска М.В., Мазур В.Й. Теорія і методика викладання рухливих ігор та забав: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. 400 с.

22. Демчишин А. П., Мазола Р.С. Рухливі ігри. К.: Рад. школа, 2015. 190с.

23. Демчишин А.П., Артюх В.М. та інші. Рухливі і спортивні ігри в школі: посібник для вчителя. К.: Освіта, 2012. 175с.

24. Демчишин А.А., Мухин В.Н., Мазола Р.С. Спортивные и подвижные игры в физическом воспитании детей и подростков. К.: Здоровье, 1989. 168 с., ил.

25. Демчишин А.А., Мухин В.Н., Мозола Р.С. Спортивні і рухливі ігри у фізичному вихованні дітей і підлітків. К.: Здоров'я, 2018. 168 с.

26. Дороніна М.А. Роль рухливих ігор розвитку дітей дошкільного віку. Дошкільна педагогіка. 2007. №4. С.10-14.
27. Денисенко Н.Ф. Педагогические условия активизации двигательного режима детей 5-6 лет в детских учреждениях. К., 2014. 152с.
28. Державна національна програма "Освіта (Україна ХХІ століття). К.: Райдуга, 1994. С.61.
29. Дубогай А.Д., Мовчан М.М. Физкультура: мы и дети. К.: Здоровье, 1989. 144с.
30. Єдинак Г.А., Зубаль М.В., Мисів В.М. Соматичний тип конституції та фізичні якості: Монографія. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький, 2011. 285 с.
31. Ємельянова М. Н. Рухливі ігри як формування самооцінки. Дитина дитячого садка. 2007. №4. С.29-33.
32. Енциклопедія фізичної підготовки. Методичні основи розвитку фізичних якостей. Під загальною ред. А.В. Карасьова]. М.:Лептос, 2004. 368 с.
33. Закон України "Про фізичну культуру і спорт". Київ, 1996. 22 с.
34. Зубаль М.В., Єдинак Г.А. Організаційно-методичні основи вдосконалення фізичних якостей хлопців 7-17 років у процесі фізичного виховання: методичні рекомендації. Кам'янець-Подільський: ПП. О.А.Буйницький, 2008. 156 с.
35. Зубаль М.В. Вплив авторської програми покращення фізичних якостей хлопчиків 9-10 років різних соматотипів на їх фізичну підготовленість і здоров'я. Спортивний вісник Придніпров'я. Науково-теоретичний журнал. Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту. – Дніпропетровськ, 2008. № 3-4. С. 38-43.
36. Зубаль М.В., Телебей С.М. Управління фізичним вихованням у загальноосвітньому навчальному закладі : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перевид. і допов. Кам'янець-Подільський : Рута, 2017. 276с.

37. Ильин Е.П. Психофизиология физического воспитания: (деятельность и состояние): учеб. пособие для студентов фак. физ воспитания пед. ин-тов. М.: Просвещение, 2005. 199 с., ил.
38. Киричук О.В. Основні принципи і структура організацій виховного процесу в школі. Рідна школа. 2011. № 12. С.3-4.
39. Ковалевський О.К. Збагачення рухового розвитку дітей старшого дошкільного віку: дис. канд. пед.наук. Єкатеринбург: УГПУ, 2007. 138 с.
40. Кожухова М. Деякі аспекти фізичного виховання дошкільнят. Дошкільна виховання. 2000. №3. С.52.
41. Кособуцкая Г.В. Організація фізичної підготовки старших дошкільнят. Дошкільна виховання. 2009. №12. 39 с.
42. Кузнецов В.С., Колодницький Г.А. Фізичне вправи і рухливі ігри: методичний посібник. М.: НЦЭНАС, 2006. 151 с.
43. Ляной Ю., Кравченко А. Рухливі ігри як засіб фізичної реабілітації учнів у ЗОШ. Фізичне виховання в школі. 2009. № 2. С. 23-25.
44. Мащенко М. В., Шишкина В.А. Фізична культура дошкільника. Мн.: Ураджай, 2000. 156 с.
45. Мартинюк І.В. Національна система виховання: шляхи реалізації. Рідна школа. 1994. № 34. С.17.
46. Мерлян А. В. Физкультура – в семью. К.: Знание, 2009. №22. 48с. (Сер.8. «Наука и жизнь»)
47. Миронова Р.М. Гра у розвитку активності дітей: кн. для вчителя. Мінськ: Нарасвета, 1989. 176 с.
48. Мудрик С.Б. Ефективність застосування національних рухливих ігор на уроках фізичної культури у початковій школі. Харків:ХХІІІ, 2009. №9. 18 с.
49. Набокова М.К. Влияние подвижных игр на некоторые психофизиологические особенности детей 6-го возраста. Теория и практика физической культуры. 2016. № 3. С. 54-55.

50. Общеразвивающие упражнения в детском саду : книга для воспит. [Под ред. П.П. Буцинской]. М.: Просвещение, 2000. 175с.
51. Олійник І.О., Єрусалимець К. Г. Рухливі ігри: навчальний посібник. Кременець: КОГПШ, 2005. 104 с.
52. Оцінка фізичної підготовленості дітей за умов дошкільного освітнього закладу. Е.А.Сагайдачная, Т.Л.Богина, Т.С.Яковлева. Довідник старшого вихователя дошкільного закладу. 2007. №3. С.16-28.
53. Пензулаева Л.И. Анатомо-физиологические особенности детей [Сост. Г.М. Лямина]. М.: Педагогіка, 2004. 190 с.
54. Приступа Є., Слімаковський О., Лук'яненко О. Українські народні рухливі ігри, розваги та забави: Методологія, теорія і практика. Дрогобич: Вимір, 2011. 449с.
55. Програма виховання і навчання у дитсадку. [Под редакцией М.А.Васильевой, В.В.Гербовой, Т.С.Комаровой]. М.: Мозаика-Синтез. 2007. 240 с.
56. Рунова М.А. Особливості організації занять із фізичну культуру. Дошкільна виховання. 2003. №9. С.42-52.; №10. С.56-63.
57. Рунова М.А. Двигательная активность ребенка 5-7 лет. М.:Мозаика-синтез, 2000. 212 с.
58. Русова С. Теорія і практика дошкільного виховання. Львів-Краків-Париж: Просвіта, 2003. 127 с.
59. Сінгаєвський С.М. Фізичне виховання – здоров'я нації: Методологічні, змістово-спрямувальні та управлінські основи впровадження в практику: Монографія. Кам'янець-Подільський, 2002. 342 с.
60. Спатаєва М.Х. Методика диференційованого підходу у фізичному вихованні дітей старшого дошкільного віку II і III груп здоров'я. Автореферат дис. канд.пед. наук : 13.00.04. Омськ, 2006. 21 с.

61. Степаненкова Е.Я. Теорія й методика фізичного виховання та розвитку дитини: навчальний посібник. М.: Виховання дошкільника, 2006. 368 с.
62. Столяренко Л.Д. Основи психології: практикум. [Ред.-сост. Л.Д. Столяренко]. Ростов-на-Дону: Фенікс, 2005. 556 с.
63. Ткачев Ф.Т. В поисках мышечной радости. К.: Здоровье, 2008. 152с., ил.
64. Тарасова Т.А. Контроль фізичного стану дітей дошкільного віку: методичні рекомендації. М.: ТЦ Сфера, 2005. 175 с.
65. Управление физическим состоянием организма. Тренирующая терапия. Хутиев Т. В., Антомонов Ю.Г. и др. М.: Медицина, 2011. 256с., ил.
66. Федорова Т. Рухові ігри як засіб розвитку психічних функцій у дітей- олігофренів. Молода спортивна наука України: зб. наукових статей. Львів: ЛДІФК, 2000. Вип. 4. С. 319-320.
67. Физическая культура и здоровье: сб. науч. трудов. Ред. коллегия: В.В.Петровский (отв. редактор) и др. К.: КГИФК, 2002. 171с.
68. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: Збірник наукових праць. Вінниця: ВДП, 2016. 268с.
69. Фізичне виховання дитини та молоді: Республіканський міжвідомчий збірник. К.: Здоров'я, 2018. №12. 95с.
70. Філіппова С.О., Пономарева Г.Н. Формування у дошкільнят рухових навичок. СПб.:ВВМ, 2004. С.101-108.
71. Христюк Г. П. Місце рухливих ігор та фізкультурних засобів у режимі дня дошкільного закладу. Сучасні проблеми розвитку теорії та методики спорт. і рухл. ігор: тези 2 Всеукр. наук. практ. конференції. Львів, 2017. С. 54-55.
72. Хухлаева Д.В. Методика фізичного виховання в дошкільних установах. М.: Просвітництво, 2014. 207 с.

73. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2001. 272 с. (Частина 1).

74. Шебеко В.М. Фізичне виховання дошкільнят. М.: Видавничий центр «Академія», 2000. 176 с.